

Prijetno branje za mladino je knjiga Braneta Dolinarja *Druga enajstmetroka*.¹⁵ Tematika je sodobna, pisatelj obravnava problem pubertetnika, ki raste in dozoreva v zanj neprimernem okolju. Privlačen je opis vzgojnega zavoda, kjer deček svobodneje in veseleje zaživi. Sploh je delo sveže in sproščeno napisano, vendar me nekoliko motijo nekateri črno-beli opisi oseb v zgodbi, čeprav si je avtor prizadeval, da bi bil objektivni.

Izrazito avtobiografski značaj ima knjiga Vasje Ocvirka *Smeh v klavzuri*.¹⁶ Pisec opisuje oster režim v katoliškem internatu, ljubljanskem Marijanišču, in razgalja licemerstvo, moralno izprijenost in krutost tamkajšnjega vzgojnega osebja.

Odlično napisana, napeta in zanimiva je zgodba Leopolda Suhodolčana *Skriti dnevnik*.¹⁷ Avtor se je znal zelo dobro živeti v svet doraščajočega fanta, njegove dogodivščine, pretrese spremlja z osebno prizadetostjo. Iz knjige veje prisrčnost in poezija. Junaki so prikazani objektivno in plastično, stil pisanja pa je uglajen in razodeva tenak posluš za mladega človeka.

S. Makarovič

ŠAVRINSKE PESMI ALOJZA KOCJANČIČA

Istrski pesnik Alojz Kocjančič, župnik v Koštaboni, je pred časom že objavil nekaj pesmi v Borih in drugod, zdaj pa se je predstavil s samostojno pesniško zbirko *Šavrinske pesmi*.^{*} Knjižica je obsežna in plod daljše ustvarjalne dobe. Snov in motivika sta precej heterogeni in zato se je pesnik odločil za ciklično razdelitev pesmi. Do neke mere je ta razdelitev res notranje nujna, nikakor pa ne za vseh sedem ciklov, saj gre ponekod zgolj za formalnost.

S tem ko je avtor naslovil svojo zbirko *Šavrinske pesmi*, je še posebej poudaril najznačilnejšo lastno pesniško potezo: notranjo navezanost na rodni kraj, na Šavrinsko gričevje v slovenski Istri, odkoder izhaja in kamor se vrača. Boj za narodnostni obstanek, težka leta tujega gospostva, renegatsvo in neupogljivost Istre so za Kocjančiča živa snov, ki ga spremlja in vznemirja. Prav tako intenzivno se odraža v njegovi pesmi tudi kubejski človek v vsej barvitosti, ki jo premore ta odmaknjeni predel naše zemlje. Ne le v ciklu Istra — zemlja in ljudje, ampak domala skozi vso zbirko se ponavljata ti osnovni misli o narodnostnem in socialnem boju kubejskega človeka, najbolj dognano pa sta izraženi v pesmih *Domača zemlja* in v *Kubejskih sonetih*. Specifičnost te snovi, se pravi, lokalna motivacija je vsekakor avtorjeva najmočnejša poteza, širši problemi, ki segajo v splošno primorsko razsežnost, pa ne prinašajo ničesar novega, ker najdemo take momente obdelane že pri vseh vidnejših primorskih ustvarjalcih, seveda neprimerno močneje kot tu. Neposredna vzornika lahko odkrijemo v Gradniku in Grudnu.

¹⁵ Brane Dolinar, *Druga enajstmetroka*. Ilustriral Štefan Planinc. Opremil France Slana. Knjižnica Sinjega galeba 4. Mladinska knjiga. Ljubljana 1961.

¹⁶ Vasja Ocvirk, *Smeh v klavzuri*. Ilustriral Savo Sovre. Opremil Marjan Dovjak. Mladinska knjiga. Ljubljana 1962.

¹⁷ Leopold Suhodolčan, *Skriti dnevnik*. Ilustrirala Melita Vovk-Štih. Knjižnica Sinjega galeba 77. Mladinska knjiga. Ljubljana 1962.

^{*} Alojz Kocjančič, *Šavrinske pesmi*. Založilo Ciril-Metodijsko društvo katoliških duhovnikov LRS. Oprema in ilustracije akademskega kiparja Jožeta Pohlana. Tiskala tiskarna ČZP Primorski tisk. Koper 1962.

Avtor *Savrinskih pesmi* je v dva cikla, *Mladostni boji in sanje* ter *Iskanja in srečanja*, zbral pesmi osebne izpovedi in refleksije, čeprav pesmi često prestopajo ta okvir, kjer je snov obče narave in povezana z mnogimi drugimi vprašanji. Čeravno nas ta in ona pesem teh ciklov po svoje lahko pritegne, je jasno, da je ta izpoved oziroma refleksija omejena na avtorjev svetovni in življenjski nazor in zato udarja na dan večja ali manjša shematičnost. Osebni problemi so razpeti na linearnost dobrega in zlega, tedaj notranje nedinamični.

Ostale pesmi nosijo prozoren pečat prigradništva, in ker so namenjene imenovanim stanovskim tovarišem, najbrž ne sodijo v zbirko, ampak v zasebni predal naslovljencev.

Kar zadeva oblikovne prvine, je treba reči, da je zbirka enotna in dognana v okviru avtorjevega koncepta, to se pravi v okviru stare konvencionalne metrike, ki jo tu pa tam požive svobodnejše zgrajene kitice. Kocjančič ljubi stalne pesniške oblike, najpogosteje uporablja sonet in štirivrstičnico. Vse te norme niso vedno povsem realizirane, saj ni težko odkriti posameznih formalnih spodrseljajev.

Pesniški izraz je svež, kadar je v ospredju lokalni kolorit, sicer pa konvencionalen, oprt na realistično deskripcijo in impresionistično maniro. Tako izzveni tudi celotna zbirka, ki je zaradi specifičnosti snovi vredna pozornosti; njen splošni pomen v okviru sodobne slovenske poezije pa ne prihaja v poštev.

A. Tušek

LIKOVNA UMETNOST

PRIPOVEDKA O SAVINJSKI DOLINI

Slikar in grafik Andrej Ajdič* (roj. 1937, diplomiral na dunajski Akademiji za uporabno umetnost) se v oblikovnem smislu drži že vpeljane, konvencionalne poti, zato pa je toliko več novosti in svežine v vsebinski interpretaciji. Specifično grafični prijem, velika tehnična spretnost (plastični učinek) in oblika (značilni osnovni lik poznamo že iz Bernikove in Debenjakove umetnosti) so zgolj podrejeno sredstvo, gradbeni elementi, s katerimi mladi slikar gradi svojo predstavo sveta. Kompromis med abstrakcijo in predmetom je le navidezen. V bistvu gre za sintezo dognanj realizma in abstrakcije. To je umetnost simbolov, ki pa niso zapleteni in skrivnostni, temveč silno preprosti — umetnik jih je vzel iz vsakdanje predmetnosti. Tako je dosegel dva pomembna uspeha: izognil se je nesmislu simbolike, ki jo razume samo avtor, in hkrati dosegel najvišjo stopnjo karakterizacije.

Ajdič je izrazit krajinar. Krajino pa pojmuje na svoj način, kot sintetično retrospektivo vseh elementov, ki v časovni dimenziji grade tipično podobo Savinjske doline. Spomini na ilirsko-romansko kulturo, izkopenine, navidezna nespremenljivost prirodnega okvira, ostri šotori hmeljev, mehke, a vendar strumne vzporednice globokih brazd, dehteča rjavina plodne zemlje — vse to določa fiziognomijo opevane doline. Epska širina in lirična izpoved hkrati.

* Razstava v ljubljanski Mestni galeriji.